

Julia Burgers-Drost

Trouw aan het hart

De Rijenborch trilogie deel 1

Uitgeverij Zomer & Keuning

1

‘Hoe voelt het Emilie, om een vrouw van aanzien te zijn? Het is een mondvul: freule Emilie Alette van Berkhoven!!’

Een rilling kruipt over Emilies rug als ze de weke mannenhand drukt. Een verwijfde man met kleffe handen. De jonker, sinds korte tijd woonachtig in de buurt van het aardige dorp waar Emilie is opgegroeid, jaagt achter haar aan. Nu haar grootmoeder is overleden en het erfgoed haar eigendom is, lijkt het jagersinstinct pas goed ontwaakt.

Emilie trekt haar rechterhand terug, wrijft hem symbolisch droog langs de rok van haar zwarte japonnetje.

‘Dank voor uw belangstelling, zal ik u naar de voordeur begeleiden?’

Emilie herademt als ze de stem van haar moeder achter zich hoort. De laatste gast. Onbehoorlijk lang is de man blijven plakken, zelfs de familie – behalve haar moeder – is reeds vertrokken. Emilie haalt sidderend adem. Wat een dag!

Ze zoekt in de eetkamer de in een koperen lijst gevatte spiegel op. Of ze er net zo uitziet als ze zich voelt? Echter aan niets is te zien dat ze ‘op’ is. Een uiterlijk kalme vrouw, begin twintig, kijkt haar koel aan.

Achter haar gaat de hoge kamerdeur open, Emilie ziet hoe haar gezicht opklaart als ze haar moeder ontdekt. ‘Mam, je had al lang weg moeten zijn. Oom Sakke liet een uur geleden al merken dat jullie haast hadden!’

Een snel lachje om moeders mond. ‘Dat valt wel mee. Millie, je houdt die zogenaamde jonker buiten de deur, hoor. Die is alleen uit op status en kapitaal dat er niet is!’

Voor het eerst die dag glijdt er een lach over Emilies gezicht. ‘Ik ben mans genoeg om dat ventje aan te kunnen. Alleen: door grootmoeders begrafenis viel het me vandaag moeilijk.’

Emilie steekt een arm door die van haar moeder. ‘Mam, ik geloof dat ik de enige van de familie ben die echt verdrietig is om grootmoeders dood. Zelfs haar eigen kinderen kunnen er goed mee omgaan. Ze zijn ook amper geweest tijdens de afgelopen weken, toen het eind in zicht kwam!’

Kinderlijk verontwaardigd staat Emilies gezicht. Een koppig trekje om de mond, wat haar moeder doet zeggen: ‘Meisje, wat lijk je opeens

op je vader... Kom hier, dan nemen we afscheid. En wat de familie betreft: ze zijn van jongs af aan geknecht door grootmoeder. Jij was de enige die tot haar hart wist door te dringen. En ook al vloeit er ander bloed door jouw aderen, je hebt toch veel van haar weg. Ja ja, ook jij kunt knap hoogmoedig over komen, maar dat is geen nieuws.'

Emilie loopt naar de hal waar slechts een paar lampen branden en zegt over haar schouder: 'Wat hoogmoed lijkt, is in werkelijkheid vaak verlegenheid. Een masker dus. Kom op mam, je hebt nog iets op het hart!'

Inderdaad is moeder bezorgd. 'Jij alleen in dit nare huis... moederziel alleen.'

Emilie lacht stilletjes. 'Dat nare huis!' Zij heeft geen vervelende herinneringen zoals haar moeder. Het tegenovergestelde juist. Grootmoeders landgoed, 'De Rijenborch', was haar tweede thuis. Grootmoeder was streng, hoogmoedig en niet altijd rechtvaardig. Ze was ooit binnengekomen als gouvernante en later getrouwd met de heer des huizes.

Emilie haalt haar moeders camel mantel uit de garderobe. 'Over een paar uurtjes ben je weer in Israël, mam. Als ik belof te bellen als er echt iets is wat ik niet aankan, heb je dan een beetje rust? De situatie waar ik nu in verkeer is geen verrassing. Honderden malen heb ik overdacht hoe het zou zijn als grootmoeder er niet meer was. Nu is het zover en ik kan het aan. Alleen: ik mis haar natuurlijk wel.'

'Kind toch... ' Moeder slikt in wat ze zou willen zeggen: 'Zij is je tranen niet waard.' Waarom zou ze Emilie haar illusies afnemen?

'Je hebt je vandaag fantastisch gedragen. Precies zoals grootmoeder dat graag gezien had. Wel... ik ga dan maar. Lieverd van me, belof me dat je gauw schrijft! En houd niets voor me verborgen. Als het moet, komen oom Sakke en ik spoorlags terug!'

Emilie drukt haar gezicht tegen de dikke camel kraag van moeders jas. 'Blijven jullie beiden maar knus in de kibboets, mam! Heus, ik ben een rasechte Van Berkhoven en die staan er om bekend dat ze zich kunnen redden!'

Emilie grabbelt een kanten sjaal, die ze de hele dag zo'n beetje heeft meegesleept, van een sofa en slaat deze om. Het is fris buiten, begin januari. Een periode tussen twee vorstaanvallen in.

Ze loopt naast haar moeder het bordes af. 'Mamma...' nog een laat-

ste omhelzing en dan scheuren ze zich letterlijk los.

Emilie ziet niet de tranen in haar moeders ogen. Maar de licht gebogen schouders vertellen genoeg. Emilie zou van de laatste trede willen springen en zich aan haar moeder vastklampen. Haar willen vragen: blijf nog een paar dagen, toe! Maar zoiets doet een freule Van Berkhoven niet. Ze recht haar schouders, wuift en wuift tot de achterlichtjes door de bomen niet meer te zien zijn.

Emilie huivert. Grootmoeders Franse sjaal biedt niet veel warmte. Ze sluit behoedzaam de zware deur. Vreemd zal het zijn om grootmoeders bevelende stem niet meer te horen. Eigen baas is ze nu.

‘Millie...’ Mevrouw De Wijs, de huishoudster, schuifelt meer dan ze loopt op Emilie toe. ‘Of moet ik nu ook freule zeggen?’

Emilie schudt haar hoofd. ‘Ik zou het van u niet kunnen verdragen. Eh... zeg niet dat ik wat moet eten!’

De vrouw schudt haar hoofd. ‘Ik wil je slechts in herinnering brengen datgene wat we onlangs hebben afgesproken. Mijn vertrek!’

Emilie schrikt. Ze wil niet laten merken dat ze hier geen moment meer aan heeft gedacht. ‘En wilt u niet wachten tot ik een opvolgster heb gevonden?’

Mevrouw De Wijs schudt haar hoofd. ‘Daar heb je rijkelijk de tijd voor gehad.’

Emilie recht haar schouders. Nu niet gaan debatteren, dat geeft geen pas, zou grootmoeder zeggen. Niet met personeel debatteren. Erboven staan.

‘Natuurlijk, mevrouw De Wijs. U staat in uw recht. Eh... gaan de meisjes gelijk met u weg of...’

Mevrouw De Wijs knikt. ‘Die afspraak staat al zo lang! Ik begin per één februari een pensionnetje in mijn ouderlijk huis en de meisjes wilden maar wat graag mee. Het valt niet mee om in deze kast te werken. Je bent nooit klaar; eigenlijk is het te veel werk voor te weinig personeel!’

Mevrouw De Wijs is blij dat het hoge woord eruit is. Ze heeft er beslist tegenop gezien, ook al was de afspraak gemaakt. Eindelijk weg hier, voor zichzelf werken.

Emilie hoort amper wat er nog meer wordt gezegd. Ze onderbreekt mevrouw De Wijs middenin een zin. ‘Het is goed, u kunt gaan wanneer

u wilt.' Ze trekt de zwarte sjaal strak om haar schouders en loopt naar de trap, de huishoudster verbaasd achterlatend.

Nu, zo weet Emilie, komt ze hoogmoedig over en dat wil ze niet. Ze legt een hand op de gebeeldhouwde leeuwenkop die de leuning siert, blijft staan en zegt over haar schouder: 'Ik ben u werkelijk erkentelijk voor alles wat u voor grootmoeder heeft gedaan. En speciaal deze dag; zonder uw hulp had ik het niet gered!'

Mevrouw De Wijs schudt haar hoofd. Een kind dat freuletje speelt. Of ze toch langer zou moeten blijven? Dan schudt ze haar hoofd. De vrijheid lokt. Eindelijk haar eigen leven leven!

Op de eerste verdieping zit een eenzame jonge vrouw op een veel te groot bed en huilt om degene die voorgoed is heengegaan. Iemand die van haar hield, haar grootmoeder. En ook al stroomde niet hetzelfde bloed door hun aderen – ze was immers vaders stiefmoeder – toch was er geestverwantschap.

Emilie neemt zich voor haar emoties voor de buitenwereld te verbergen. Sterk wil ze overkomen. Nee, ze heeft geen ambitie om carrière te maken en een leidinggevende positie te bereiken. Maar: een Van Berkhoven is ze wel, zelfs de enige raszuivere!

Emoties blijven vanaf dat moment daar waar ze volgens Emilie thuis horen: in de beslotenheid van haar slaapkamer. Meteen de eerste dag na de begrafenis neemt ze zich voor op personeel uit te gaan.

'Goeiemorgen freule!' zegt ze tegen haar slaperige gezicht. Ze ziet er níet uit. Wat wil je, nachtenlang heeft ze gewaakt bij grootmoeder, hopen dat deze nog even uit de diepe coma zou ontwaken. Toen volgden de chaotische dagen van voorbereidingen voor de begrafenis. Ze moest de familie waarschuwen en had geen tijd voor het eigen verdriet. Een emotie die ze met niemand schijnt te kunnen delen!

Met een blik vol walging kijkt Emilie naar het zwarte jurkje dat ze gisteravond achteloos heeft laten vallen. Vandaag geen officiële kledij. Op haar blote voeten sjokt Emilie richting raam, trekt met het daarbij behorende koord het gordijn open.

'Het is niet waar!' Een kreet van verrassing ontsnapt haar. Sneeuw. Het park biedt een sprookjesachtig aanzien. Het kapelletje is net een illustratie uit een ouderwets boek, vindt ze.

Haar aandacht wordt getrokken door een schurend geluid. Emilie

drukt haar neus plat tegen het koele glas. Ze had het kunnen weten. Het middenpad is al gebaand. Grondig! Door Baardmans, ex-boswachter, nu parttime tuinman. Ze doet een stap achteruit. Niet nodig dat de maxi-kabouter haar in negligé ziet staan.

Gekleed in een warme broek en coltrui haast Emilie zich een halfuur later de trap af. In de keuken treft ze mevrouw De Wijs die met de twee meisjes in vergadering lijkt te zijn.

‘Goeiemorgen, is er thee?’

Mevrouw De Wijs staat rap op. ‘Je bent vroeg! Al naar buiten gekeken?’

De meisjes mompelen wat, staan ook op en verdwijnen naar de hal.

Emilie trekt een stoel naar zich toe. ‘Vertel op, mevrouw De Wijs, wat hebben jullie besloten? Ik kan het maar beter meteen weten!’

Thee en geroosterd brood met roomboter. Mevrouw De Wijs weet exact wat Emilie ’s ochtends prefereert.

Terwijl Emilie van de hete thee nipt, grabbelt de gediensstige een paar sinaasappels van een schaal en schakelt de fruitpers in.

‘Ik zal alles hier best missen, de twee meiden ook. Maar toch zetten we door. Het is hier voor hen ook zo afgelegen, niet? Maar we vertrekken pas begin februari. Dan heb je nog even de tijd, zou ik denken!’

Emilie knikt. Nog geen drie weken... waar moet ze zo snel hulp vandaan halen?

Mevrouw De Wijs schuift tegenover Emilie aan de grote tafel die ruimte biedt aan meer dan tien personen.

‘Ik heb er niks mee te maken, maar toch... je bent zo jong. Je wilt je hier toch niet begraven, kind? Waarom verkoop je de boel niet... met geld kun je meer beginnen dan met deze vergane glorie!’

Emilie glimlacht mat. Natuurlijk is mevrouw De Wijs niet van de details op de hoogte. ‘Ik ben de enige rechtmatige erfgenaam. Erfgename. Via mijn vader, die een volbloed Van Berkhoven was. Wel, diens vader heeft ooit laten vastleggen dat het goed nooit verkocht mag worden. Ik weet wat u wilt zeggen: een kat in de zak. Volgens de overlevering is het tot voor de tweede wereldoorlog een landgoed in de ware zin van het woord geweest. Enfin, de rest weet u wel...’

Mevrouw De Wijs schudt haar hoofd. ‘Niet verkopen. Hoe kun je nu je nageslacht opzadelen met zoiets hoogmoedigs! Je kunt maar het beste op zoek gaan naar een rijke man. Die jonker bijvoorbeeld... Die

heeft wel geld, zeggen ze. Hij zou maar wat graag een huis als dit het zijne noemen!’

Emilie rilt. ‘Die viezerd, hoe haalt u het in uw hoofd. Liever levenslang vrijgezel, dan tafel en bed met zo’n man te moeten delen. Brr. Nee, ik verzin wel wat. Weet u dat tegenwoordig veel kasteel-eigenaren hun bezit openstellen voor publiek? Jammer dat er hier niet zo heel veel meer te bewonderen valt. Enfin, zoals ik al zei: ik verzin wel wat. Is er nog thee?’

Een paar voeten die zich hoorbaar schoonstampen, een tik op de keukendeur. Het goeiige gezicht van Baardmans kijkt om een hoekje. Baardmans doet zijn naam eer aan, zijn ronde, rode gezicht lijkt verpakt in een krans witte krullen. Het hele jaar door kerstman. ‘Zo zo, de freule zelf!’ zegt hij verheugd.

Emilies wangen kleuren zich roze. De freule. Het was toch altijd gewoon Emilie? Of Millie, als de stemming intiem was.

‘U bent bijzonder druk in de weer geweest, dat zag ik straks al. Kom op, mevrouw De Wijs, deze man heeft koffie verdiend!’

Mevrouw De Wijs snuift. Ze voldoet zwijgend aan het verzoek en prevelt daarna iets over de meisjes die in de salon aan het werk zijn.

Emilie grijnst. Mevrouw De Wijs heeft de familie Baardmans niet hoog zitten, weet ze. Ze pakt een kopje uit de kast en doet er vast suiker en melk in.

‘Hoe is het thuis, Baardmans?’

Baardmans loert naar de deur die door mevrouw De Wijs secuur is dichtgetrokken. ‘Is het waar dat zij gaat?’

Emilie knikt, benieuwd wat er nu gaat komen. De aversie is namelijk wederzijds.

‘In dat geval wil mijn vrouw wel komen werken. Voor hele dagen. Onze jongen is toch de deur uit. Natuurlijk kan ze het niet alleen... dat spreekt. Maar dan bent u toch geholpen!’

Emilie schenkt de koffie in. Een plak cake – nog over van de vorige dag – schuift ze ernaast.

‘Ik weet niet wat ik moet zeggen, Baardmans. Dat is een echt geschenk. Zeg maar tegen uw vrouw dat mevrouw De Wijs begin februari vertrekt, met de meisjes, helaas! Ik ga vandaag nog op zoek naar personeel.’

Baardmans straalt. Hij legt een eeltige hand op die van Emilie. ‘Het

zal ons een eer en vreugde zijn, freule, om samen voor u te mogen werken. We horen namelijk bij het huis... we zijn beiden in de naaste omgeving geboren!’

Emilie doet haar best ernstig te blijven kijken. Het is of Baardmans een rol opzegt, vindt ze. Pas later zal ze beseffen dat juist zulk toegewijd personeel een unicum is, bijna niet meer van deze tijd.

‘Ik ga eropuit, Baardmans. Ik trek een paar laarzen aan en ga naar het dorp. En daarvandaan met de bus naar de stad. Ik durf met deze sneeuwval niet zelf te rijden!’

Niemand die haar tegenhoudt of een zorgzame opmerking uit liefde maakt. Lopend in de witte pracht, beseft Emilie dat ze hier aan moet wennen. Op eigen benen staan. Ook al betekent dat banjeren door een massa sneeuw en kost iedere stap je moeite!

2

Er zijn – midden jaren zeventig – nog maar weinig dorpen in Nederland te vinden waar zo weinig wordt gebouwd als in het plaatsje waar Emilie van Berkhoven zich moeizaam door de besneeuwde wegen ploetert. Het plan om met de bus naar de stad te gaan heeft ze halverwege haar wandeling al opgegeven. Per slot van rekening is er ook nog zoiets als telefoon!

Er zijn weinig mensen op pad en de jeugd zit nog veilig opgeborgen achter de ramen van de ouderwetse school. Dat de overheid het oorspronkelijke dorpse aanzien wil behouden, vinden de bewoners aanvaardbaar. Maar dat er nog steeds een schoolgebouw staat waarvan de eerste steen in 1902 is gelegd, blijkt een voortdurende bron van ergernis.

Emilie wandelt langs het gebouw waar zij en haar broers en zussen ook hun rondjes hebben gedraaid. Hoge ramen die weinig licht doorlaten en wanden met kartonnen platen.

De school, een kerk en een knus café. Dat laatste is Emilies doel. Ze is steenkoud geworden en ze vermoedt dat haar laarzen niet meer waterdicht zijn.

In de zomermaanden doen veel toeristen het dorp aan en vinden vanzelf de weg naar ‘tante Marie’. Als weduwe van de waard heeft deze zich prima weten te redden. Ook het café heeft weinig veranderingen

ondergaan. De stilstand, die voor de school een aanklacht is, is een pre voor het café. De sfeer is ongekend intiem, er heerst een vooroorlogse stemming en dat wil Marie zo houden. Niks geen nieuwe kleuren.

‘Alles komt altijd weer terug. Nog even en ik ben modern!’ beweert ze als er een opmerking over haar conservatisme gemaakt wordt. De koffie is perfect, de dagschotels zijn overheerlijk. Van rockmuziek moet Marie niets hebben. Ze heeft een platenspeler achter de bar staan waarop uitsluitend – bijna onhoorbaar – walsen en marsen ten gehore worden gebracht.

Emilie is dankbaar eindelijk de kruk van de cafédeur te kunnen grijpen. Zeker weten: straks maakt ze gebruik van de plaatselijke taxi.

Zoals gebruikelijk heeft Marie gasten. Op dit uur van de dag zijn het vertegenwoordigers die voor koffie of een kom soep komen. Voor plaatselijke bezoekers is het nog te vroeg.

‘Zo, ons freuletje!’ roept Marie, terwijl ze haar handen aan haar schort afveegt. Alsof men het heeft afgesproken! Freule Emilie. Emilie schudt haar hoofd. Wat moeten de bezoekers wel van haar denken!

‘Kom, Marie, laten we gewoon blijven doen. Wat een weer, niet?’ Emilie schudt haar jas uit en hangt hem aan de kapstok.

‘Zou ik denken. Maar goed dat het gisteren anders was. Ik moet zeggen: het was een mooie begrafenis!’

Emilie schudt haar haar wat naar achteren en schuift de brede haarband op z’n plaats. Zo, nu weten alle gasten met wie ze van doen hebben, denkt ze geërgerd. Een freule die gisteren iemand heeft begraven. Trouwens, dat ‘mooi’ is een aanvechtbaar begrip.

‘Ik wil graag een mok chocolade, Marie. Met een beschuitje. En ja... heb je de laatste kranten voor me?’

Het komt er allemaal aan en Emilie moet maar lekker dicht bij de potkachel gaan zitten. Een plekje bij het raam is Emilie liever in verband met het licht, want koud heeft ze het niet.

‘We sneeuwen nog in!’ zegt Marie opgewekt als ze de bestelling keurig op een blaadje voor Emilie plaatst. ‘Dat is slecht voor de klandizie. Oh ja, je wilde de kranten. Als ik tijd heb kom ik zo effetjes bij je zitten, dan kunnen we over gisteren praten!’

Emilie zucht onhoorbaar. Ze lijkt wel dorpsbezit.

De chocolade is precies goed en ontspannen dompelt ze een puntje van de beschuit in het bruine vocht.

‘De kranten. Alsjeblieft. Die van gisteren, eergisteren en van vandaag. Ginds zit nog een meneer te lezen, die krijg je straks.’

Emilie knikt, spreidt de bovenste krant uit en bladert tot ze de advertentiepagina heeft gevonden.

Personeel aangeboden.

Haar vinger glijdt langs de kolommen terwijl de teleurstelling groeit. Wil dan niemand in de huishouding werken? Moet ze soms zelf adverteren? Ook de volgende twee kranten leveren hoegenaamd niets op.

Moeizaam vouwt Emilie de kranten zo netjes mogelijk weer op en als ze een blik naar buiten werpt, slaat de schrik haar om het hart. De sneeuw blijft gestadig vallen; een vrachtwagen duwt een soort schuiver voort, maar het lijkt nauwelijks te helpen. Ondertussen is de school uitgegaan, vrolijke stemmen schallen over het dorpsplein.

‘Kan ik u hiermee van dienst zijn?’

Emilie kijkt verward op. Ze was verdiept in haar gedachten en kijkt de man die haar aanspreekt zwijgend aan. Dan ziet ze de krant die hij haar aanreikt.

‘Deze wilt u waarschijnlijk ook nog inkijken!’ glimlacht hij.

Emilie weet met één oogopslag dat ze niet met iemand uit het dorp van doen heeft. Ze kent praktisch alle bewoners, zij het de meesten slechts van gezicht.

‘Dank u vriendelijk!’ Haar glimlachje, dat het bij de heren altijd goed doet, wordt ditmaal niet beantwoord. Ze laat de krant ongeopend voor zich liggen en volgt met steelse blikken het vertrek van de vreemdeling.

‘Als u er niet door kunt, meneer, we verhuren ook kamers. Klein maar proper!’ biedt Marie voor iedereen in het café duidelijk verstaanbaar aan.

De man bedankt, knikt naar niemand in het bijzonder en duikt de sneeuw in. Emilie gluurt door de vierkante ruitjes, ziet hoe kinderen sneeuwballen mikken naar de man in de houtje-touwtje-jas die niet bij hem past.

Grote stappen neemt hij, ontwijkt met succes een paar ballen en gooit er dan totaal onverwachts een paar terug. Emilie grijnst. Raak, daar hebben die jochies niet van terug. Daarna vouwt ze de krant open.

Personeel gevraagd... daar, aangeboden. En dan, dan kan ze wel juichen. Want de moeizaam te lezen advertentie lijkt veel te bieden. De

vele afkortingen echter maken er een raadsel van.

Ze lispelt de tekst zacht voor zich heen. ‘Gez. jng. vrouw m. kind zoekt intern werk in br. z.v.h. woord.’ Veel geld heeft ze vast niet, veronderstelt Emilie. Want als dat het geval was, zou ze beslist meer ruimte gebruikt hebben. Gezonde jonge vrouw met kind. Of zou het kinderen zijn? Brede zin van het woord.

Zorgvuldig schrijft Emilie de tekst over op een blocnotevelletje. Telefoonnummer, dat is het belangrijkste. Na acht uur bellen. Ze moet dus nog wat geduld hebben!

‘Zo, nog een koppie, freuletje? Eén van het huis?’

Emilie kijkt naar buiten, wijst met haar hoofd. ‘Kijk toch eens, Marie, ik moet er nog door. Lieve help, gelukkig dat we dit weer gisteren niet hadden. Wil je zo lief zijn en de taxi bellen? Als Flip tenminste al niet weg is met een ander vrachtje!’

Marie knikt bedrijvig. Die chocolade houdt Emilie te goed. ‘Hij komt eraan,’ roept ze vanachter de bar. De sneeuw inspireert haar en even later klinken de eerste tonen van de schaatsenrijderswals door de ruimte. Emilie trekt haar jas aan, betaalt en gaat voor het raam staan. Ze wil zo snel mogelijk naar huis. Zich voorbereiden op het telefoontje. Ze heeft er een goed gevoel over!

Een claxonstoot klinkt. Haastig stapt Emilie naar buiten, wuift naar Marie en glijdt vervolgens bijna uit. Gelukkig heeft Flip sterke armen. ‘Het is druk vandaag, Emilie. Tjonge, wat doe je eruit met dit weer!’

Emilie glijdt naast Flip, met wie ze nog op school heeft gezeten, op de voorbank. ‘Mooi toch, die drukte! Ik hoorde je niet eens aankomen, de wereld lijkt in watten verpakt.’

Ook Flip begint erover. ‘We zouden nou allemaal ‘u’ moeten zeggen en ‘freule’... Dat geeft stijl aan het dorp. Een freule in een kasteel!’

Emilie proest. ‘Malle, mooi kasteel. Mijn moeder noemt het: vergane glorie.’

Daar is Flip het niet mee eens. En hij niet alleen. ‘Ik ken iemand die daar wat graag zou willen wonen!’

Emilie houdt haar handen voor de oren. Ze wil het niet horen. ‘Let jij nou maar op de weg, Flip. Er is hier nog niet gestrooid...’

Tot vlak voor het bordes rijdt Flip haar. ‘Freule! Het was me een eer!’

Emilie steekt een hand op, loopt daarna over de schoongeveegde stoep treden naar boven. Even houdt ze stil. Ze wil het gevoel dat over

haar komt analyseren. Waarom heeft ze ondanks de ontstane problemen toch opeens een gevoel van bevrijding?

Lang hoeft ze over de reden daarvan niet na te denken. Haar moeder zou het meteen hebben geweten. Het is grootmoeder. Diens aanwezigheid, ziek of niet ziek, gaf een bepaalde druk die Emilie in een harnas dwong. Ze merkte het bewust toen ze naar Flip zwaaide. ‘Dat soort ‘intimiteiten’ past niet,’ zei grootmoeder bij herhaling. ‘Iedereen moet zijn of haar plaats weten.’

Emilie zoekt naar de sleutelbos in haar tas. Bevrijding... hoe kan zo’n gevoel nu samen gaan met rouw?

Tijd om deze gedachten uit te spinnen heeft ze niet, er is werk aan de winkel. Mevrouw De Wijs heeft de middag in grootmoeders garderobekamer doorgebracht om kleding te sorteren.

‘Ik mocht wat uitzoeken, Emilie...’

Emilie knikt. Ze zou het niet kunnen verdragen dat mevrouw De Wijs grootmoeders kleding droeg als ze in het huis zou blijven wonen. Maar nu ze toch binnenkort vertrekt, heeft ze daar geen moeite mee.

‘Ik ga direct mee naar boven. Dan beslissen we wat we met de kleren doen. Zeker weten dat er nog vooroorlogs spul bij zit! Wie wil dat nu hebben? Bontjassen, die zijn helemaal uit. Hebt u de kreet al eens gehoord waarmee jongens een bontdragende dame naroeppen? Tweedehands jas! En dan die baljurken... Grootmoeder kon nergens afstand van doen.’

Naast elkaar lopen de twee vrouwen naar boven. In gedachten heeft Emilie de antieke garderobe al weggedaan, maar dan heeft ze de mening van mevrouw De Wijs nog niet gehoord.

‘Dat zou jammer zijn, Emilie. Toneelgezelschappen, bijvoorbeeld, zouden veel geld neertellen voor oorspronkelijke kleren uit de periode dat je grootmoeder jong was. Alles is zo goed bewaard en die mottenballenlucht is zo weg!’

Emilie staart mevrouw De Wijs verrast aan. ‘Aan zoiets heb ik nooit gedacht. Al die troep, ik wil schoon schip maken. Grootmoeders kamers zijn de mooiste. Ooit wil ik hier zelf intrekken. Voorlopig laat ik het maar bij het oude...’

Op het bed liggen enkele pakjes en japonnen van recente datum. ‘Als ik die zou mogen hebben...’ aarzelt mevrouw De Wijs.

Emilie hoort haar nauwelijks. Ze staart naar de enorme hoeveelheid kleding die over stoelen en banken is gedrapeerd.

‘Een toneelvereniging... hoe komt u erop. Eigenlijk is het inderdaad jammer om alles weg te doen, u hebt gelijk. Je kunt er een museum nog blij mee maken. Al die wisselende modes!’ Emilie houdt een baljurk uit de jaren dertig voor zich.

‘De stof is nog niet eens zo slecht... Ik kan me grootmoeder niet op een bal voorstellen. Enfin, mevrouw De Wijs, u hebt gelijk. Pak alles maar in dozen, dan vragen we Baardmans of hij het spul naar een van de zolders brengt!’

In alle eenzaamheid nuttigt Emilie tegen zessen haar avondmaaltijd. Hoe zou haar toekomst er uit gaan zien? Zou ze, net als grootmoeder, verzuren tussen onverkoopbaar antiek? Wereldvreemd worden? Hopelijk duikt er ooit iemand op die haar leven inhoud kan geven, zoals zij dat bij grootmoeder heeft gedaan. In plaats van zorgeloos van haar jonge jaren te genieten, heeft ze de last van een oud buiten op haar nek.

Het eten, zorgvuldig voorbereid, smaakt niet meer als ze zover is met haar gedachten. Als je een gebouw niet mag – en ook niet wilt – verkopen, wat kun je er dan mee doen? Het exploiteren. Maar hoe?

Emilie werkt het vruchtentoeetje zonder proeven naar binnen. Had ze maar iemand aan wie ze raad kon vragen. Grootmoeders boekhouder is de enige bij wie ze terecht kan. Hij is ook op de hoogte van haar financiële toestand.

Emilie vouwt haar handen. In plaats van een dankgebed na het eten mompelt ze: ‘Heer, help me de juiste keuzes te maken!’

Een tikje op de deur. Of het gesmaakt heeft?

‘Het was bijzonder lekker, hartelijk dank.’ Emilie knikt vriendelijk, lijkt in haar doen en laten onverwacht op de oude dame, vindt de huishoudster.

Emilie pakt haar tas op en zegt over haar schouder: ‘Als u me zoekt... Ik ben in grootmoeders werkkamer, mevrouw De Wijs. Als u me nodig hebt, weet u me te vinden!’

En daar, gezeten achter het zware bureau dat al meer dan een eeuw in de familie is, wordt het Emilie allemaal te veel. Ze legt haar hoofd op de armen en is niet in staat de tranenstroom te stuiten.

‘Oh Omilie, ik hield zoveel van u...’ snikt ze. Omilie, een samen-trekking van Oma-Emilie. Een koosnaampje dat weinig meer werd gebruikt.

Pas als een staande klok acht zware slagen laat horen, komt Emilie terug in de werkelijkheid. Ze schaamt zich voor haar zwakheid; dat is grootmoeders invloed op haar leven, nog steeds. Na vele jaren beseft ze pas dat ze haar moeder vaak verdriet heeft gedaan door meer dan eens openlijk voor Omilie te kiezen. Emilie dept haar ogen droog. Ze is nota bene naar deze kamer gegaan om een serieus telefoongesprek te voeren met de vrouw van de afkortingen.

Eerst de buitenwereld afsluiten. Ze trekt de zware gordijnen toe. Het sneeuwt nog steeds, constateert ze. Dat betekent werken voor Baardmans, morgenvroeg! Uit haar tas diept ze de blocnote met gegevens.

Spannend, dat is het wel.

Terwijl Emilie het nummer zorgvuldig kiest en draait, overpeinst ze wat er zoal te zeggen valt. In ieder geval: eerst een kennismaking. En natuurlijk een redelijke proeftijd voor beide kanten.

De vrouw van Baardmans krijgt de leiding wat betreft het zware werk, buiten dat valt er in het huis nog meer dan genoeg te regelen. In een van de laatste intieme gesprekken met grootmoeder heeft deze meegedeeld dat, als Emilie zuinig te werk ging, er net genoeg financiële mogelijkheden waren om het hier vol te houden. Emilie schudt haar hoofd. Een keus is haar nooit gelaten.

De telefoon gaat over en lang hoeft ze niet te wachten. Een beschaafde stem zegt: ‘Een ogenblik. U reageert op de advertentie in de krant? Dan moet u mevrouw Bernaerts hebben. Ik haal haar voor u!’

Emilie zuigt op de dop van Omilies gouden pen. Raar dat ze nu vrijelijk aan al die persoonlijke spullen mag komen! Net een kind dat stiekem doet alsof ze volwassen is, schrikt ze.

Een kalme stem zegt in haar oor: ‘Met mevrouw Bernaerts spreekt u. Goedenavond.’

Emilie haalt diep adem. Wat moet zij zeggen? Met freule Van Berkhoven? Belachelijk. En ‘mevrouw’ vindt ze niet gepast.

Stuurs klinkt haar stem als ze zegt: ‘Met Emilie van Berkhoven. Ik heb uw advertentie gelezen en wil graag wat duidelijkheid over de afkortingen en wat persoonlijke gegevens omtrent uw capaciteiten!’

Als de vrouw aan de andere kant van de lijn kon zien hoe nerveus de belster is, zou ze heel wat meer ontspannen zijn!

‘Ik heb voldoende werkervaring op een breed gebied. Ik heb eh... gewerkt in grote huizen, hotels. Ik heb de nodige diploma’s, maar omdat ik ook een kind heb, is het moeilijk passend werk te vinden. Mag ik vragen wat u te bieden hebt?’

Emilie knelt de pen bijna fijn in haar hand. ‘Te bieden. Wel...’ ze schiet in de lach. ‘Ik ben erfgename van een tamelijk groot huis dat niet verkocht mag worden, dus er zit voor mij niets anders op dan een passende oplossing te vinden. Ik heb echter hulp nodig voor het onderhoud. Als ik een vleugel afsluit, wordt het al overzichtelijker. Tja, mijn huidige huishoudster vertrekt, vandaar mijn reactie.’

Mijn huishoudster. Niet die van grootmoeder.

‘En hebt u begrepen dat ik een kind heb?’

Emilie beaamt dit. ‘Mag ik vragen naar de leeftijd? We wonen hier erg afgelegen.’

De vrouw klinkt al een beetje ontspannen als ze zegt: ‘Robin is nog maar een baby, een halfjaar. Zij is niet lastig...’

Emilies hersens ratelen bijna hoorbaar. Een kind in huis. Natuurlijk zal de vrouw met de baby het nodige van doen hebben. En dat is niet de bedoeling.

‘Eh...’ aarzelt Emilie. Om tijd te winnen vraagt ze naar de achtergrond van de vrouw. Per slot van rekening zal ze veel tijd moeten doorbrengen met de nieuwe mevrouw De Wijs. En waar is haar man?

‘Ik zou graag de details persoonlijk willen toelichten, mevrouw Van Berkhoven. Zou daar gelegenheid voor zijn?’

Emilie rukt met haar tanden de dop van de pen. ‘Dat is uitstekend!’ Ze trekt een vel papier naar zich toe. Niet hier, geen afspraak in het huis. De vrouw zal zich wild schrikken als ze de omvang van ‘het kasteel’ ziet. ‘In het naburige dorp is een café. Schikt u dat, een dezer dagen? Ondanks de sneeuw is het dorp prima te bereiken met het openbaar vervoer. Waar komt u vandaan?’

‘Eh...’ Even valt er een korte stilte die vreemd aandoet. ‘Ik logeer momenteel bij een vriendin, in verband met familieomstandigheden. Wilt u mij het adres van het café geven?’

Emilie knikt. Het is niet moeilijk te vinden. ‘Mocht u de weg willen vragen, laat u dan niet naar het plaatselijke hotel sturen, mevrouw

Bernaerts! Het is gewoon 'Marie', café 'Marie'.

De afspraak wordt gemaakt.

Nog lang nadat Emilie de hoorn heeft teruggelegd op het zwarte toestel, zit ze in gepeins verzonken. Op het bureau staan familiefoto's. Mensen die ze niet heeft gekend. Haar grootvader, haar vader. Pappa, die veel te jong is overleden.

'Pap!' zegt ze, opeens ontroerd. Nu is het haar beurt om de boel draaiend te houden. En misschien dribbelt er binnenkort een kindje door dit huis, waar lange tijd geen kindervoeten hebben geklonken.

'Je hoorde me niet tikken, Emilie. Ik heb de koffie in de kleine salon gezet en Baardmans vond het nodig de open haard voor je aan te maken!'

Emilie staat op, ze is stijf van het zitten. Of komt het door de spanning dat ze van top tot teen moe is?

'Wat lief van hem. En dankjewel, ik ben aan koffie toe!'

Mevrouw De Wijs schudt haar hoofd. Zij kan met geen mogelijkheid aan die Baardmans ook maar iets lief vinden!

Gezeten voor de oploeiende vlammen, veilig achter gesloten gordijnen, komt er een rust over Emilie. Het leven op 'De Rijenborch' is zo gek nog niet, ook al zou geen jonge meid met haar willen ruilen.

Nippend van de koffie in een van de mooiste kopjes uit het servies, beseft Emilie tot haar verbazing: ik ben werkelijk een freule. Wel, ik mag hopen dat ik deze titel met waardigheid zal dragen!

3

Hoe is het mogelijk, denkt Emilie als ze naar het dorp rijdt in grootmoeders overjarige bmw, een week geleden alweer is Omilie begraven. Een week! De tijd lijkt te vliegen. Over een paar dagen is ze jarig. De eerste verjaardag zonder grootmoeder.

Emilie rijdt niet hard. Het wegdek lijkt betrouwbaar, maar dat kan ook schijn zijn. De buitenwegen zijn slecht onderhouden en de zijkanalen brokkelen af. Ze kijkt op het dashboardklokje. Ze is ruim op tijd voor haar afspraak bij 'Marie'. Ze knort van tevredenheid. Het is haar bedoeling de eerste te zijn, zodat ze op haar gemak mevrouw Bernaerts